

STRESZCZENIE:

Celem rozprawy doktorskiej *W stronę dorosłości. Współczesny polski dramat dla młodzieży* jest przybliżenie nieomówionego dotąd nurtu w polskiej myśli akademickiej i artystycznej. Główną tezą pracy jest to, że polski teatr i dramat dla nastoletnich odbiorców istnieje, jednak jest zjawiskiem marginalnym, funkcjonującym poza głównymi nurtami. W pierwszym rozdziale omówione zostały problemy z terminologią słowa „młodzież” i socjologiczne tej grupy wiekowej. Następnie przedstawiony został obraz rozwoju zjawiska od strony systemowych rozwiązań instytucjonalnych od 1945 do 2019 roku przez zjawiska osobne funkcjonujące poza głównym nurtem (Jan Dorman, poznańskie instytucje takie jak Teatr Lalek „Marcinek” i Ogólnopolski Ośrodek Sztuki dla Dzieci i Młodzieży/Centrum Sztuki Dziecka, działania Instytutu Teatralnego w Warszawie i Polskiego Ośrodka ASSITEJ). W drugim rozdziale opisane zostały historyczne fundamenty myślenia o młodych odbiorcach w Polsce (stalinowskie Teatry Młodego Widza i idee socrealizmu w radzieckich i polskich dramatach). W trzecim rozdziale opisany został rozwój teatru i dramatu dla młodego widza (alternatywny teatr studencki, lalkowe dramaty Jana Wilkowskiego, eksperymenty Krystyny Miłobędzkiej, dramaty dla młodzieży Hanny Krall oraz autorów piszących dla nastoletnich odbiorców w latach 80. i 90. XX wieku). W czwartym rozdziale wykazany został przełom w dramaturgii dla młodzieży wyznaczony przez debiut dramatopisarski Michała Walczak w 2001 roku. Następnie omówione zostały sztuki dla tej grupy odbiorczej: Roberta Jarosza, Maliny Prześlugi, Mateusza Pakuły, Piotra Bulaka, Piotra Przybyły, Szymona Jachimka i Marcina Teodorczyka. Dramaty zostały ocenione pod względem potencjału scenicznego, scenicznej prawdy, języka i kategorii reprezentacji młodzieży w tekstach. W ostatnim, piątym rozdziale została wyznaczona cezura rozwoju zjawiska w 2019 roku – ostatnim przedpandemicznym. Omówione zostały praktyki repertuarowe drugiej dekady XXI wieku. W zakończeniu nastąpiło podsumowanie, w którym potwierdzona została teza o marginalizacji zjawiska teatru i dramatu dla młodzieży, ale także wskazane zostały możliwe perspektywy ich rozwoju. W aneksie do pracy opisane zostały działania autora rozprawy z zakresu praktyki teatralnej na rzecz teatru i dramatu dla nastoletnich odbiorców.

SUMMARY:

The purpose of the doctoral dissertation *Toward Adulthood. Contemporary Polish Drama for Young Adults* is to introduce a hitherto undiscussed trend in Polish academic and artistic thought. The main thesis of the dissertation is that Polish theatre and drama for Young Audience does exist, but it is a marginal phenomenon, functioning outside the mainstream. The first chapter discusses the problems with the terminology of the word "teenagers" and the sociological problems of this age group. Then, there is described the development of the phenomenon of systemic institutional solutions from 1945 to 2019 through separate phenomena functioning outside the mainstream (Jan Dorman, Poznań institutions such as the Puppet Theatre "Marcinek" and the Children's Art Center, the activities of the Theatre Institute in Warsaw and the Polish ASSITEJ Center). The second chapter describes the historical foundations of thinking about young audiences in Poland (Stalinist Theaters of the Young Spectators and the ideas of socialist realism in Soviet and Polish plays). The third chapter describes the development of theatre and drama for young audiences (alternative student theatre, Jan Wilkowski's puppet plays, Krystyna Miłobędzka's experiments, Hanna Krall's play for young people, and authors writing for teenagers in the 1980s and 1990s). The fourth chapter demonstrates the breakthrough in drama for young people marked by the playwriting debut of Michał Walczak in 2001. Then plays for this audience are discussed: Robert Jarosz, Malina Prześluga, Mateusz Pakuła, Piotr Bulak, Piotr Przybyła, Szymon Jachimek and Marcin Teodorczyk. The plays are evaluated in terms of stage potential, credibility, language and categories of youth representation in the texts. In the last, fifth chapter, the caesura of the development of the phenomenon in 2019 - the last pre-pandemic year - is set. Repertoire practices of the second decade of the 21st century are discussed. The conclusion is followed by a summary, in which the thesis of the marginalization of the phenomenon of theater and drama for young people is confirmed, but also possible prospects for their development are indicated. The appendix to the thesis describes the thesis author's activities in the field of theater practice for the benefit of theater and drama for adolescent audiences.